

Boom, 15 december 2021

Aan het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Hemiksem,

Geachte,

Ondergetekende, Dominique Kiekens, als lid van de raad van bestuur en in overleg met de raad van bestuur wens ik in naam van de Vzw Aktiegroep Leefmilieu Rupelstreek (ALRvzw) met ondernemingsnummer 0414.287.790, gevestigd te 2850 Boom, Noeveren 261 volgende opmerkingen en bezwaren te formuleren aangaande openbaar onderzoek met als referentie Bodemsaneringsproject Bekaert. Betreft: Nieuw Eerste Gefaseerd Bodemsaneringsproject Bekaert Hemiksem, Heuvelstraat 184-186 te 2620 Hemiksem. Dossier OVAM: 2031

Inhoud

1.	Inhoudelijk bezwaar	2
1.1.	Onderzoek naar PFAS	2
1.2.	Bekaertsite Hemiksem kent een hoog risico op PFAS.....	2
	PFAS in brandblusschuim en als oppervlakte-actieve stof bij industriële toepassingen	2
	Stortplaatsen	3
	Galvanische industrie kent een hoog risico op PFAS.....	3
	Van Os en Duracoat.....	4
1.3.	Grondwater en Slib.....	5
	Grondwater	5
	Slib	5
1.4.	Impact op de natuur.....	6
2.	Maatschappelijk doel van ALR.....	7
2.1.	Onze doelstelling omvat.....	7

1. Inhoudelijk bezwaar

1.1. Onderzoek naar PFAS

De voorbereidende documenten voor het eerste gefaseerde Bodemsaneringsproject Bekaert Hemiksem vermelden geen onderzoek naar PFAS. Op de Bekaertsite Hemiksem is PFAS een verdachte stof. Gezien de huidige stand van kennis over PFAS is het nalatig en voor de gezondheid van de mens misdadig om een site met een hoog risico op PFAS niet te onderzoeken op PFAS. Temeer omdat het Eerste Gefaseerde Bodemsaneringsproject Bekaert het waterhuishoudingsstelsel betreft en de lozing van water van de site in de Schelde. *‘Voorliggend bodemsaneringsproject heeft enkel betrekking op het verder zetten van de beheersing van volgende verontreinigingen, waarvoor ERM in het oriënterend en beschrijvend bodemonderzoek van mei 2010 (ref. 0095631 -V1.0) heeft besloten dat er een verspreidingsrisico van uitgaat:*

- *historisch en deels gemengde verontreiniging met zware metalen in grondwater – verontreiniging gelinkt aan historische en recente activiteiten (sinds 19e eeuw tot 2009); en*
- *gemengde (met overwegend historisch karakter) verontreiniging met verlaagde pH en verhoogde geleidbaarheid in grondwater – verontreiniging gelinkt aan het lekken van zuren.*

In het bovenvermeld OBBO heeft ERM aangeraden om in afwachting van de uitvoering van de definitieve sanering het waterhuishoudingsstelsel, waarbij het rioleringswater naar de waterzuivering wordt gepompt om vervolgens na zuivering op de Schelde geloosd te worden, in stand te houden om de impact van de metalen verontreiniging op de Schelde te beperken.’ Zie R002-0497103_BSP Hemiksem v1 0.docx

In wat volgt bewijst ALR eerst waarom de Bekaert site een hoog risico op PFAS kent. Vervolgens motiveert ALR dat een onderzoek op PFAS noodzakelijk is opdat de Bekaertsite met haar waterhuishouding geen PFAS loost in de Schelde. Dan motiveert ALR dat het huidige waterhuishoudingsstelsel als saneringsmethode opnieuw moet onderzocht omdat er geen onderzoek is op PFAS in de Bekaertsite. Als laatste argumenteert ALR dat het Eerste Gefaseerde Bodemsaneringsproject Bekaert weldegelijk MER plichtig is.

1.2. Bekaertsite Hemiksem kent een hoog risico op PFAS

PFAS in brandblusschuim en als oppervlakte-actieve stof bij industriële toepassingen Bekaert Hemiksem hanteerde ongetwijfeld brandblusschuim bij calamiteiten en bij brandoefeningen.

Type locatie	Subcategorie	Activiteit	Kans op vrijkomen PFAS in milieu (grond, grondwater, waterbodembodem, lucht)
--------------	--------------	------------	--

Inzet Brandblusschuim (AFFF) (1970-2011/heden)	Brandblussen	Calamiteit	Groot
	Brandweer oefenplaatsen	Regelmatig, langdurig gebruik van oa PFAS houdend schuim	Groot
	Brandweervoorzieningen (industrie)	Tijdens calamiteiten en/of testen. Chemische industrie, op- en overslaglocaties, autoindustrie, kunststofindustrie, afval- en schrootverwerkingsbedrijven, chemicaliëngroothandel	Groot
	Militaire oefenplaatsen en vliegvelden	Tijdens calamiteiten en/of brandweeroefeningen	Groot
	Vliegvelden (burgerluchtvaart)	Tijdens calamiteiten en/of brandweeroefeningen	Groot

Figuur 1 OVAM 2021

Verder zijn PFAS ideaal voor gebruik als oppervlakte-actieve stoffen bij industriële toepassingen. In tegenstelling echter tot conventionele oppervlakte-actieve stoffen heeft de staart van de PFAS ook lipofobe (vetmijdende) eigenschappen waardoor PFAS coatings niet alleen bestendig zijn tegen water, maar ook tegen olie, vet, andere niet-polaire stoffen en vuildeeltjes. PFAS oppervlakte-actieve stoffen hebben de mogelijkheid om enerzijds te groeperen bij grensvlakken en anderzijds micellen te vormen. Daardoor kunnen PFAS in het milieu accumuleren in de grensvlakken tussen grondwater (hydrofiel) en bodemlucht (hydrofoob).

Stortplaatsen

Bekaert Hemiksem vestigde zich op een voormalige kleiput die gedurende decennia werd opgevuld met afvalstoffen. Stortplaatsen kunnen een bron van PFAS zijn vanwege het uiteenvallen van PFAS-houdende materialen zoals tapijten, meubels, kleding, impregneermiddelen etc. Zie OVAM 2021.

Galvanische industrie kent een hoog risico op PFAS

Op de Bekaert site in Hemiksem 'den draad' trok Bekaert niet alleen staal draad maar galvaniseerden de werknemers ook de staal draad.

Type locatie	Subcategorie	Activiteit	Kans op vrijkomen PFAS in milieu (grond, grondwater, waterbodembodem, lucht)
PFAS producerende industrie	Producenten	Productie PFOS/PFOA, telomeren	Groot
	Productie Teflon	PFOA gebruikt tijdens productie	Groot
	Galvanische industrie	Mist surpressant (vernevelen, chroom-baden), vooral in chroomverwerkende industrie (maar ook andere metalen)	Groot
	Textielindustrie	Behandelen textiel, leer, waterafstotend maken, vernevelen. Bijvoorbeeld tapijten, meubel-stoffering, outdoor kleding, schoenen	Beperkt
	Halfgeleider industrie	Gebruik van PFAS in printplaatproductie (verdachte producten/chemicaliën: fotozuur, antireflectiecoating, fotolak en ontwikkelvloeistof).	Beperkt
	Fotoindustrie	In de foto industrie werden ook producten als oplosmiddel, pigmenten, ontwikkelvloeistof gebruikt.	Beperkt

Figuur 2 OVAM 2021

Van Os en Duracoat

'Ten zuiden van het bedrijfsterrein bevonden zich volgende bedrijven: Courtois G. nv (groothandel natuursteen), Duracoat nv (bekleden van metaal) en Van Os (bekleden van metaal)'. Zie R002-0497103_BSP Hemiksem v1 0.docx.

Van Os en Duracoat werken vanaf 1994 samen met DuPont.

History

- 1968** After 10 years in the industry, Walter Van Os sets up Van Os NV in Bornem
- 1976** Collaboration with Bayer to sell Lavasint®
- 1984** Move to Hemiksem
- 1987** Walter Van Os dies. Raf Van Os succeeds him
- 1989** Investment in the automatic powder coating line / Establishment of Duracoat NV
- 1994** Collaboration with DuPont (later Axalta) to sell Abcite® and Flamulit®
- 2000** Achieve the ISO 9002 certificate
- 2002** Extend the product assortment to fluorine coatings such as Halar® and Teflon®
- 2004** ISO 9001 Certificate / Merger of Van Os NV and Duracoat NV
- 2007** Start-up of thermoplastics on the powder coating line
- 2012** Abcite® X1060 coatings withstood the environmental tests according to ISO 12944-6
- 2018** 50 years of experience

Figuur 3 <https://www.vanos-duracoat.be/en/about-us/>

Op Figuur 3 ziet u ook dat Van Os en Duracoat in 2002 de productie uitbreiden naar fluorine coatings zoals Halar en Teflon.

Omdat er geen onderzoek gebeurde naar PFAS op de site Bekaert heeft ALR er momenteel het raden naar of er en hoe ver de PFAS humaan toxicologische risicovolle vervuiling van Van Os en Duracoat uitdeint.

Indien een oriënterend bodemonderzoek of technisch verslag wordt opgemaakt voor een terrein met activiteiten die opgenomen zijn in tabel 1 en waarvoor de kans op het vrijkomen van PFAS in het milieu 'groot' is, wordt PFAS steeds als verdachte stofgroep beschouwd.

Figuur 4 OVAM 2021

ALR vraagt om de aangevraagde vergunning te weigeren en om de Bekaert Site te onderzoeken op PFAS.

1.3. Grondwater en Slib

Grondwater

Op de Bekaertsite Hemiksem staat een waterzuiveringsinstallatie. Het voorliggende bodemsaneringsproject wil de verontreiniging met zware metalen in het grondwater verder beheersen met *'het waterhuishoudingsstelsel, waarbij het rioleringswater naar de waterzuivering wordt gepompt om vervolgens na zuivering op de Schelde geloosd te worden, om de impact van de metalen verontreiniging op de Schelde te beperken.'* Zie R002-0497103_BSP Hemiksem v1 0.docx

In voorgaande citaat moet u rioleringswater als volgt interpreteren:

'De ondergrond bestaat dus uit heterogeen aanvulmateriaal dat zowel uit grond als afvalmateriaal bestaat. De huidige riolering is in dat materiaal onder grondwaterniveau aangebracht. Omdat deze riolering na verloop van tijd is beginnen lekken, heeft deze momenteel een drainerende werking. Door de heterogene samenstelling van het aanvulmateriaal is het niet mogelijk om een eenduidige doorlaatbaarheid te bepalen. Deze heterogene samenstelling in combinatie met de drainerende riolering zorgt voor een sterk verstoord stromingspatroon op de site zelf. Algemeen is er wel een grondwaterstroming naar de Schelde.' Zie R002-0497103_BSP Hemiksem v1 0.docx

Het betoog van ALR luidt dat het handhaven van het waterhuishoudingsstelsel ook de lozing van PFAS in de Schelde kan verderzetten en dit zonder zuivering op PFAS omdat de site een hoge kans op PFAS kent maar niet op PFAS werd onderzocht. Temeer omdat uit metingen die de VMM uitvoerde, blijkt dat de hoogste PFOS-concentraties werden vastgesteld aan de Zeeschelde, in Antwerpen en in **Hemiksem** moet de Bekaertsite onderzocht worden op PFAS. Zie

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/06/22/tot-110-keer-te-veel-pfos-in-vlaamse-meren-en-rivieren/>

ALR vraagt om de aangevraagde vergunning te weigeren en om de Bekaert Site te onderzoeken op PFAS.

Slib

Naast grondwater verlaat ook slib de Bekaertsite bij het voorliggende bodemsaneringsproject. *'Voor de berekening van het afgevoerd slib, is rekening gehouden met de hoeveelheden die tussen april 2018 en september 2020 zijn afgevoerd. Op basis van deze gegevens kan men stellen dat er gemiddeld 95 ton slib per jaar wordt afgevoerd, met een droog stof gehalte variërend tussen 28 & 32%.'* Ook hier luidt het betoog van ALR dat het voorliggende bodemsaneringsproject het slib niet kan verwerken op PFAS omdat de site niet is onderzocht op PFAS. Dit terwijl de site weldegelijk een hoog risico op PFAS kent. Het is ALR niet duidelijk naar waar het slib wordt afgevoerd. Ook daar wil ALR zicht op.

PFAS kunnen zich vanaf lozing/vrijkomen via de volgende routes verspreiden in het milieu:

- Uitloging van grond naar grondwater, en vervolgens verspreiding via grondwater.

- Verspreiding via de lucht (en depositie in bodem of oppervlaktewater).
- Verspreiding door (verontreinigd) slib, grondverzet of baggeren.
- Omzetting van precursors naar PFAA's in het milieu.

Figuur 5 OVAM 2021

ALR vraagt om de aangevraagde vergunning te weigeren en om de Bekaert Site te onderzoeken op PFAS.

1.4. Impact op de natuur

De Bekaertsite Hemiksem is gelegen en grenst onmiddellijk aan Speciale Beschermingszones voor de natuur (SBZ) overeenkomstig artikel 36bis van het natuurdecreet, zijnde het Europees beschermd Habitatrictlijngebied (SBZ-H) 'Schelde-Durmeëstuarium van de Nederlandse grens tot Gent' (BE2300006) en het Europees beschermd Vogelrichtlijngebied (SBZ-V) 'Durme en de middenloop van de Schelde' (BE2301235). Dit gebied overlapt met het VEN-gebied 'De Vallei van de Boven Zeeschelde van de Dender- tot de Rupelmonding', een Natuurverwervingsgebied (NVWG-321).

Deze zones hebben dan ook een hele hoge natuurwaarde. Heel wat Europees en Vlaams beschermde soorten waaronder Blauwborst, Fint, Otter, Bever, Lepelaar, Visdief, Grote en Kleine Zilverreiger leven in deze zones. Alsook heel wat trek- en wintervogels waaronder Bergeend, Tafeleend, Pijlstaart, Kuifeend, Krakeend, Wintertaling en meeuwensoorten. Zowel de slikken als de schorren en het wateroppervlak van de Scheldevallei zijn zeer belangrijke voedselplaatsen voor deze soorten.

De voorliggende bodemsanering loost Arseen tot 3 maal het indelingscriterium.

'Uit de opvolging is evenwel ook gebleken dat de huidige lozingsnorm voor arseen (het indelingscriterium) herhaaldelijk is overschreden. Nader onderzoek heeft aangetoond dat het verder optimaliseren van de installatie niet BATNEEC is, en dat het aangewezen is om de lozingsnorm te verhogen tot 3 x het indelingscriterium.'

Op basis van bovenstaande randvoorwaarden en uitgangspunten kan men besluiten dat het in standhouden van het huidige waterhuishoudsysteem de enige en meest aangewezen saneringstechniek is voor het verder beheersen van de grondwaterverontreiniging met zware metalen, verlaagde pH en verhoogde conductiviteit, mits het aanpassen van de lozingsnorm voor arseen.'

Het lozen van Arseen tot 3 maal het indelingscriterium heeft effect op de voedselketen van de beschermde soorten. Daarom vraagt ALR om de aangevraagde omgevingsvergunning te weigeren, gezien de mogelijke natuurschade en dit overeenkomstig art. 6, art.7, art. 13, art. 14, art. 16 en art36ter van het Natuurdecreet.

Het lozen van water van de Bekaertsite kan PFAS verder verspreiden in de voedselketen van de beschermde soorten. Daarom vraagt ALR om de aangevraagde omgevingsvergunning te weigeren, gezien de mogelijke natuurschade en dit overeenkomstig art. 6, art.7, art. 13, art. 14, art. 16 en art36ter van het Natuurdecreet. En dit alles ook in afwachting van een toetsing aan de strengere normering van deze gevaarlijke stoffen die door Europa en Vlaanderen zal worden opgelegd gezien de schade die ze veroorzaken aan levend organisme. Wij vragen dan ook dat de Bekaertsite wordt onderzocht op PFAS en dat er vervolgens een MER-onderzoek inzake de mogelijke effecten op de natuur, de mens en de omgeving wordt uitgevoerd gezien deze nieuwe vastgestelde verontreinigingen en gezien de aanpassing van de lozingsnorm voorzien voor Arseen.

2. Maatschappelijk doel van ALR

Wij verwijzen in het kader van onze belangen in dit dossier naar het maatschappelijk doel van onze Vzw Aktiegroep Leefmilieu Rupelstreek met ondernemingsnummer 0414.287.790, gevestigd te 2850 Boom, Noeveren 261:

2.1. Onze doelstelling omvat

De vereniging heeft als belangeloze doelstelling: het behoud, de bescherming en verbetering van het menselijk en natuurlijk leefmilieu, in de breedste zin van het woord, en op alle gebied, kaderend in een sociaal rechtvaardige duurzame ontwikkeling van de samenleving, waarbij voldaan wordt aan de behoeften van de huidige generatie, zonder dat daarbij de behoeften van de volgende generaties in het gedrang komen. Daarbij wordt gestreefd naar een menswaardiger en leefbare samenleving op alle vlakken van de maatschappij.

Deze doelstelling omvat:

- **Biodiversiteit:** het behoud, het herstel, de ontwikkeling en het beheer van de biodiversiteit, natuur en natuurwaarden;
- **Open ruimte en erfgoed:** het behoud, het herstel, de ontwikkeling en het beheer van open ruimte, landschappen, monumenten, cultureel en industrieel erfgoed, en stedenschoon;
- **Productie en consumptiepatronen:** een verantwoord en efficiënt gebruik van natuurlijke rijkdommen, ruimte en energiebronnen;
- **Woonkwaliteit en bescherming van de gezondheid van de mens:** het behoud, het herstel, de ontwikkeling en het beheer van het stedelijk leefmilieu en van een leefbare woonomgeving. Dit impliceert het beperken van alle vormen van milieuhinder, waaronder geluidshinder, verkeersoverlast, geurhinder, lichthinder, ... en het doel om bij te dragen tot een dynamisch bos- en groenbeleid: het behoud, de bescherming, uitbreiding, duurzaam beheer en verbetering van bos en natuur;
- **Milieukwaliteit:** het bereiken van een algemene basismilieukwaliteit voor de milieucompartimenten water, bodem en lucht en het bereiken van een bijzondere milieukwaliteit in specifieke omstandigheden of gebieden;
- **Voorzorgsbeginsel:** het bereiken van een beleid dat berust op o.a. het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden en het beginsel dat de vervuiler betaalt;
- **Participatie van burgers:** het bereiken van een beleid dat gestoeld is op een volwaardige participatie van burgers en milieuverenigingen en dat de toegang tot het gerecht voor dezen garandeert.

De werking van deze vzw kan betrekking hebben op lokaal, gemeentelijk, regionaal, provinciaal, federaal, Europees of internationaal vlak, indien de activiteiten op deze niveaus een impact hebben op de kwaliteit van bos en natuur van het Vlaams gewestelijk niveau of ze een precedent - of voorbeeldwaarden hebben, voor de bescherming en verbetering ervan op Vlaams gewestelijk niveau.

Hoogachtend, 15 december 2021

Dominique Kiekens, Wirixdreef 58 2845 Niel

Namens de Aktiegroep Leefmilieu Rupelstreek vzw

Noeveren 261

2850 Boom

info@alrvzw.be

RPR: Antwerpen

O.N.: 0414.287.790

